

Jiyan

Kovara Yekitiya Jinên Kurdistan - Kurdische Frauenzeitschrift

Hejmar: 9, Çileyê Pêşin 1993, Biha: 2 DM

EYLEM HABERLERİ...

"KADIN ÖRGÜTLENMESİ" NİN GEREĞİ VE ZORLUKLARI TARTIŞILDI

Navin/Lozan

Biz İsviçre'de yaşayan Kürdistanlı kadınlar olarak, 30 Ocak 1993 tarihinde biraraya gelip, 6 birimden üyelerle "Kürdistanlı Kadınlar Birliği-KOMJIN" için ön çalışmalar yapmak üzere bir Hazırlık Komitesi aracılığıyla faaliyetlere başlamıştık. Kuruluşumuzun henüz çok yeni olması nedeniyle, kadın örgütlenmesi konusunda deneyim kazanmak ve karşılıklı bilgi alış-verişinde bulunmak amacıyla, bir toplantı daha düzenle-

dik.

30 Ekim Cumartesi günü İsviçre'nin Lozan kentinde 40 kişilik bir kitlenin katılımı ile gerçekleşen ve Kürdistan şehitleri için saygı duruşu ile başlayan toplantıda, KOMJIN-Almanya üyesi bir arkadaş tarafından, **kadın örgütlenmesi, örgütlenmenin önündeki zorluklar ve çözümleri** hakkında bilgi verildi. Ayrıca, toplantıda değişik görüşlerden kadınlar olduğundan, KOMJIN'ın çalışmaları ve amaçları hakkında açıklamalar yapıldı. Konuyla ilgili ve ülkedeki

gelişmelerle ilgili sorular cevaplandırıldı.

KOMJIN-Lozan birimindeki kadınlar tarafından yapılan değişik yemekler kitleye sunuldu. Samimi ve coşkulu bir şekilde son bulan toplantıdan sonra, KOMJIN üyesi kadınlar bir araya gelerek, İsviçre-KOMJIN biriminin geçmiş döneme ait çalışmalarının değerlendirildi. Geçmişteki eksiklikler ve önümüzdeki dönemde yapılacak çalışmalar hakkında kararlar aldılar.

Dört Parçadan Kürt Kadınlarıyla Ortak Panel

Rozerin

İçinde bulunduğu konum itibarıyla Kürt halkının, diğer bir çok halktan çok daha fazla birlik ve beraberliğe ihtiyacı vardır. Bu inançla KOMJIN, yıl içinde başlattığı bu yöndeki çalışmalarını çeşitli etkinliklerle sürdürmektedir. Kürdistan'ın her dört parçasından kadın gruplarıyla bir kaç kez biraraya geldikten sonra, 23 Ekim 1993 günü de "Kürdistan'da ve F. Almanya'da Kürt kadınlarının konumu" adlı, ortak bir panel düzenledi.

Dortmund-KOMJIN Biriminin ve HE-VALTİ'nin de yardımıyla düzenlediği panele beklediği kadar kitle katılmadıysa da 70'e yakın dinleyici hazır bulundu.

Panel, kendi sorunları karşısında kadınlar, neden duyarsız olabiliyorlar? Örneğin, neden bugün panele az bir katılım oldu? sorusuyla başladı. Bunun nedenlerini belirtmek üzere, KOMJIN adına katılan **Z. Rewşen**, Irak Kürdistan'ından **Zeynep**, Suriye Kürdistan'ından **Xunav** ve İran Kürdistan'ından **Şilan** söz alarak, her parçadaki kadınların farklı durumlarını dile getirdiler. Ağırlık daha çok, Türkiye Kürdistan'ındaki kadınlar üzerine oldu. Bu nedenle de KOMJIN temsilcisi Z. Rewşen, sık sık söz almak ve açıklamalarda bulunmak zorunda kaldı. Rewşen, Kürt kadınlarının, kendi kimliklerinin bilincinde

olduğunu, ancak feodal değer yargıları ve ahlak anlayışının olumsuzluklarını yine onların taşıdığı, bir çoğunun kendi başına hareket edemeyişlerinin; eşlerine bağımlı oluşlarının başında eğitim ve sosyo-ekonomik nedenlerin geldiğini belirtti. Büyük bir kesimin ise, politik çalışmalara katılmanın sadece erkeklere özgüymüş şeklinde görmesi nedeniyle, kendilerinin ev işlerine, çocuk bakımına ve misafir olgusu ile hala ilgilenmek durumunda kaldıklarını söyledi. Türkiye Kürdistan'ındaki Kürt kadınlarının asimilasyoncu eğitim politikasına, yerlerinden edilerek batıya göç ettirilme durumuna maruz kalmaları itibarıyla, diğer parçalardaki Kürt kadınlarından farklı bir yaşam içinde olduklarını ve bunun dezavantajlarını örneklerle açıkladı.

Diğer panelistler de, kendi parçalarının konuma bakarak, kadınların genel durumlarını dile getirdiler. Daha sonra gelen karşılıklı sorularla, tartışmaya girildi. Dinleyiciler arasında genç kadınların çoğunlukla olması nedeniyle, onlara da sorular yönetildi ve görüşleri alındı.

Panel son bulduktan sonra da, **KOMA DENGÊ AZADÎ**, birbirinden güzel parçalar sundu. Halaylar çekildi. Dortmund ve Hagen-KOMJIN birimlerinin hazırladıkları yemekler sunuldu. Gelen gelirin de, Kürt kadınlarını desteklemek amacıyla Kürdistan'a gönderileceği belirtildi.

ANA

Ellerin nasır bağlamış,
Tırpan olmuş, orak olmuş,
Dağları, toprakları delmiş, nadas
eylemiş,
Ezilmiştiğin, emekçiliğin izleri var ANA...

Gözlerinde derin kederli izler var,
Ne kara günler görmüş, geçirmiş
Karayağzı oğlunu vermişsin toprağa,
gellilerin dui kalmış,
Birini verir, binleri doğururusun ANA...

Çattı yine kaşların, parladı ateş saçtı
gözlerin,
Dellendi şimşekler, çarpıştı kara
bulutlar,
Kadınım demem... sarılırım silahıma,
sopama,
Dolarım bağınma dağları, taşları ANA...

Ak düşen saçlarının her telinde bir
şehidin acısı,
Yetim kalmış torunlarının sancısı,
Coşmaz mı şimdi yine deli gönül,
Sel olmaz mı, akıp akıp rüzgara
katmaz mı ANA...

Dellenir aklın, fikrin... boran olur, tufan
olur,
Hangi yürek, hangi akıl dayanır,
Sömürülür baştan aşağı beden ruhun,
ÖZGÜR günler yakındır, çok yakın
ANA...

Berivan/Hamburg

KİRLİ SAVAŞIN KÜRT VE TÜRK HALKINA GETİRDİKLERİ

Ülkemiz Kürdistan'ın Güney kesiminde, nisbi özgür çalışmalar yürütülüp, sevinç kaynağı oluşturunca da, diğer kesimlerde, özellikle de Kuzey Kürdistan'da katliamlara varan boyutlarda baskılar sürmektedir. Türk devleti, daha geçmişte işlediği katliam ve soykırımlarının izlerini temizlemeden, kirli sayfalarına bir kara sayfa daha eklemekten çekinmedikleri gibi, nerdeyse onur duyar haldeler. Son bir kaç ayda ve içinde bulunduğumuz şu dönem, insanlık tarihinde eşine pek ender rastlanır; hatta hiç rastlanmayan olaylar gerçekleşmekte ülkemizde. Bugün, başta Lice olayı olmak üzere, dün Şırnak, Silopi, Yüksekova, Kulp, Çukurca ve diğer beldelerde estirdiği terör ve katliamlar, aslında beklenmeyen olaylar değil. Sömürgeci Türk devleti, bu imha politikasını Cumhuriyet'in kuruluşundan beri sürdürmektedir.

"Faili meçhul cinayetler" adı altında lanse edilen; özünde devletin kendi eliyle işlettiği cinayetler bir yana, aydınlarımız, Kürt asıllı milletvekilleri ve onların çoğunlukta yer aldıkları partilerin karşı karşıya bulunduğu durum ve takınılan tavır, dünyanın hiçbir ülkesinde görülmemiştir. Parlamentoda grubu bulunan bir milletvekilinin öldürülmesini kınaması gerekirken, devlet töreni ile defnedilmesi gerekirken, değil parti yöneticileri tarafından; ailesi tarafından dahi gömülmesine izin verilmemesi, dünyanın hiçbir ülkesinde rastlanır bir olay değil. Bir parti başkanının tutuklanması da sadece, cuntalar dönemine özgü iken, demokrasiden dem vuran hiç bir ülkenin başvuracağı bir yöntem değildir. Türk devleti, bunu da yapan "tek devlet" olma sıfatıyla, birinciliği elde tutmayı başarmıştır. Böyle bir demokrasi anlayışı olan devletten, tabii ki her şey beklenebilir. Bu şahıslara değil, doğrudan bir halkın özgürlük mücadelesine diki len gözlerdir, bir halkın uyanışından kapılan korkunun belirtileridir. Türk devleti partilere yönelik saldırılarını sürdürebilir, DEP gibi bir partide demokrat ve barışseverlerin yer almalarına engel çıkabilir, kapatma yollarına gidebilir ve bu amaçla provakasyonlar yaratabilir.

Ama, özgürlük mücadelesini asla yokedemez. Kürt halkı, uğrunda nice acılara katlandığı, yüzbinlerce kayıp verdiği özgürlük mücadelesine eninde sonunda kavuşacaktır.

Bugün, ülkemizin talan edildiği, milyonlarca insanımızın batıya göçetmek zorunda bırakıldığı, devletin dışında kimsenin akıl erdiremediği faili meçhul cinayetleri ve insan öldürmenin, katliamların sıradan bir olaymış gibi işlendiği, gözü dönmüş -kana doymayan devletin halkımıza uyguladığı baskı ve vahşetlerin kol gezdiği bir süreci yaşamakta halkımız. Bu yöntemlerle, halkımıza ve ulusal kurtuluş mücadelesi veren insanlarımıza gözdağı verilmek istenmektedir. Türk devleti bununla, dünya kamuoyunda, kendisine haklılık payı çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu yüzden de o, şiddet kullanmayı gerektiren gerekçeleri de yaratmaya çalışmaktadır. Ve kimi zaman da bunu başarıp kullanmaktadır. Bugün ülkemizde kimin ne yaptığı karışmış, anlaşılabilir durumdadır. Kontrgerilla, Hizbullah, Mafia, MİT gibi kurumlar cirrit atmaktadır. Her biri kendilerine verilen görev gereği, cinayetler işlemekte; böylelikle de devletin işbölümüyle, halkımız üzerindeki baskı ve soykırımlar daha kolaylaşmış durumda. Yapılan cinayetleri de silahlı mücadele veren PKK'ya yüklemenin kolaylığını bulmuş ve bunu "terör" olayları diye malzeme olarak kullanmaktadır.

Kürt sorunu, bir terör sorunu değildir. Bir PKK sorunu da değildir. Bu, bir halkın sorunudur. Özgürlük özlemiyle kavranan, barış isteyen, eşitlik isteyen bir halkın sorunudur. Türk devleti artık bunu görmek zorundadır. Daha dün kadar, "Kürt sorunu yoktur, Kürt yoktur" diyen iddialı Türk basını köşe yazarlarından tutun da, parlamento üyeleri, hatta Hükümet ortağı kimi milletvekilleri dahi bunun farkına varmış, demokrasi yolu ile çözülmesinden yana beyanlarda bulunmaktadırlar. Hükümet yetkilileri bunu gerçekten mi bilmiyorlar? Bu durumda, iki olasılık akla geliyor.

1. Eğer, Türk hükümeti gerçekten bunun bilincinde değilse, veya bunu şid-

det (askeri) yoluyla halledeceğine hala inanıyorsa bu, O'nun demokrasi anlayışından yoksun, ırkçı şovenist kana doymaz özelliğinden kaynaklanıyor ki, bunu Türk halkının hakettiğini sanmıyoruz! Bu durum, bunu insanlık onuruna yediremeyen Türk halkına da görevler yüklemektedir.

2. Eğer bunun bilincinde ise; ancak ipleri MGK'ya kaptıracak kadar iktidarsız kalmışsa, (ki bu en göze çarpanıdır) hükümet olma fonksiyonundan yoksun anlamına gelir ki, başkaldıran Kürt halkı gibi Türk halkı da bunu hak etmemiştir. İstikrarlı, insan haklarını temel alan anlayışa dayalı bir düzeni, Türk halkı da kendisine reva görüyorsa, bu uğurda mücadele veren her kesime doğrudan katılmaları gerekiyor. Bu alanda da yalnız Kürt halkı değil, Türk halkına da sorumluluklar düşmektedir. Ölen ve öldürülenler, her iki halkın evlatlarıdır. Bunun acısını, en fazla onları doğuran analar çekmektedir, eşler ve geride kalan çocukları çekmektedir.

Biz Kürdistanlı kadınlar örgütü **KOMJIN** olarak, ülkemizde yürütülen kirli savaşta, her ne biçimde olursa olsun, rol oynayan yöntemleri reddediyor, Türk devletinin halkımız üzerindeki baskılarını ve yüzkızartıcı katliamlarını **insanlık suçu** olarak kabul ediyor, demokratik basına ve mensuplarına yönelik baskıları, nefretle kınıyoruz. Bu nedenle de diyoruz ki, çok gecikmeden Türkiye ve Kürdistan'da daha fazla can kaybı ve tahribata fırsat vermeden, eşitlik ilkelerine dayalı, iki halkın birarada yaşayacağı barış ortamı yaratılmalı, şiddet yöntemleri terkedilmeli, Türk devletinin bu çağdışı yaklaşımına karşı konulmalıdır. En kısa zamanda demokratik çözüm yollarına başvurmalı, kirli savaşa son vermeli. Unutmayalım ki kaybedecek olan halklarımız olacaktır, özellikle de Türk tarihi sayfalarına bu insanlık suçunu ekleyecek olanlar olacaktır!..

Redaksiyon

KOMJIN 5. KONGRESİ'Nİ GERÇEKLEŞTİRDİK

Rewşa

Kuruluş çalışmalarının 8. yılı, "Bağımsız Kadın Örgütü" olarak, resmi kuruluşunun da 5. yılına giren KOMJIN, bir yıllık çalışmalarını değerlendirmek ve yeni organlarını seçmek üzere, 2-3 Ekim tarihlerinde, Köln'de iki gün süren 5. Kongresi'ni gerçekleştirdi.

Bazı birimlerdeki durgunlukların daha detaylıca ve rahat bir ortamda tartışılması, karar taslaklarında yer alan "Kürdistanlı Kadınların Birliği"ne yönelik ve diğer maddelere ilişkin görüşlerin daha sağlıklı bir biçimde dile getirilebilmesi amacıyla Kongre, bu yıl içe yönelik yapıldı. Bu nedenle Kongre'ye sadece üye ve delegeler katıldı. Ayrıca, daha önce 4. Kongre'nin bir güne sıkıştırılmasının aksaklıkları görülmüş olduğundan, 5. Kongre'nin iki gün süresince yapılması öngörüldü. Böylece iki gün boyunca, çalışmalarda ki zorluklar ve eksikliklere de yeterince değinildi.

Raporda,

- Örgütsel çalışmalar,
- Kamuoyu çalışmaları,
- Kültürel çalışmalar-seminerler,
- Dış ilişkiler

Kongreden bir görüntü

şeklinde gruplandırılan bir yıllık çalışmalarımız sunulduğunda, kadın çalışmalarının zorlukları bir kez daha anlaşıldı. Çalışmalarımızın ağırlık noktasını örgütsel plandaki etkinlikler oluşturmaya rağmen, hala aksaklıkların olduğu gözlemlendi. Gerek GYK nezdinde, gerekse kitlesel kapsamda yapılan toplantılara üyelerin yeterince katılamamaları ve bunun nedenleri üzerinde çok duruldu.

Özellikle çocuk sorununun, kadınların çalışmalara katılmalarında büyük bir engel olduğu ve eşlerin bu konuda katkıda bulunmaya yanaşmadıkları veya çok azının duyarlı oldukları dile getirildi. KOMJIN olarak yürüttüğümüz çalışmaların, ulusal kurtuluş mücadelesinin bir parçası olduğu vurgulanarak, kadınların mücadelede daha etkin olabilmele-ri için, erkeklerin, en azından işböl-

Kongreden bir görüntü

ümünden başlayarak destek vermeleri ve onlara yönelik bilgilendirme toplantılarının yapılması gereği vurgulandı.

Bütün bu katılım zorluklarına rağmen, özellikle kültürel alanda yapılan çalışmaların azımsanmayacak boyutlarda olduğu da görüldü. JİYAN'ın, - zaman zaman gecikmeli de olsa-, düzenli çıkması, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'ne yönelik birim ve merkezi planda yürütülen çalışmalar, kamuoyuna yönelik paneller, takvim, haftasonu seminerleri ve "KÜRT KADINLARIYLA DAYANIŞMA GECESİ" gibi etkinlikler bize güç ve onur veren en belirgin çalışmalar oldu.

Bunun yanı sıra, dış ilişkiler konusunda da KOMJIN'in -yeterli olmasa dahi- Alman kamuoyunda bıraktığı izlenim ve etkinliği, **tek yabancı kadın grubu** olarak çoğu toplantı ve oturumlarda yer almak üzere çağrıldığı ve ortak çalışmalarda bulunduğu da saptandı. Bir yıl zarfında, çeşitli Alman kadın grupları, kuruluş ve partileriyle ortak veya onlara yönelik 12 toplantının yapıldığı belirtildi. Pek tabii ki bu yeterli değil; ama, küçümsenir gibi de değil.

Çalışma raporunda, KOMJIN'in, ayrıca bu yıl dış ilişkilerdeki çemberini daha da genişleterek, Kürdistan'ın dört parçasındaki kadınlarla da bir araya gelip, ortak toplantı ve etkinliklerde bulunduğu da yer alıyordu. Kürdistanlı yurtsever güçlerin cepheleşmeye gittiği bir dönemde, kadın örgütlerinin de ortaklaşa çalışmalarda bulunmalarının önemi büyüktür. Her şeyden evvel, Kürt halkının özlemidir. Bu nedenle de atılan bu adım oldukça olumlu karşılandı. Buna dayalı olarak, karar taslakları metninde yer alan *"Kürdistanlı Kadınlar Birliği için, yıl içinde başlatılan her dört parçadan varolan kadın gruplarıyla yapılan ortak çalışmaların, Kuzey Kürdistanlı diğer kadın gruplarıyla da gerçekleştirilmesi yolunda adımların atılması..."* maddesi yoğun biçimde tartışıldı. Sonuçta bunun gerekli olduğu, ancak belli prensiplerden taviz verilmemesi kaydıyla uygulanması gerektiği kabul edildi.

Diğer karar taslakları da tartışılıp onaylandıktan sonra yeni organların seçimine geçildi. Daha sonra da, gelen dilek ve önerilerle kongre sona erdi.

KARAR TASARISI 1

KOMJIN 5. Kurultayı;

Kürt Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin başarı şartının, birlik olduğu gerçeğini gören ve bu konuda somut cephe adımlarını atıp bitiren Kuzey Kürdistanlı Partileri selamlar.

Kürdistan'lı Kadınlar Birliği, kuruluşundan bu yana Kuzey Kürdistanlı Partilerin birlikte mücadelesinden yana olan tavrını, bundan öteye de kararlı bir şekilde devam ettirir, aynı zamanda tüm Kürt kadın hareketlerinin ulusal kurtuluş mücadelesi konusunda ortaklaşa çalışması için elinden geleni yapmayı karar altına alır.

KARAR TASARISI 2

KOMJIN 5. Kurultayı;

Kürdistan'da napalm dahil tüm ağır silahların kullanıldığı kirliliği lanetler. Kaçınılan, akibeti meçhul insanların katillerinin T.C. tarafından korunmasını ve faili devlet olan cinayetleri şiddetle kınar. Bu uğurda, yurt dışında dünya kamuoyuna yönelik bilgilendirme ve T.C.'ye karşı tavır alma mücadelesini üst düzeye çıkarmayı karar altına alır.

KARAR TASARISI 3

KOMJIN 5. Kurultayı;

Kürt kadın ve kızlarına yönelik taciz ve katliamları en sert biçimde kınar. Yurt içinde Kürt kadınlarının bu konuda cesaretlerini toplayıp sömürgecilerin kirliliği ve çirkef yüzünü ortaya çıkarma yönünde atılan cesaretle adımlarını takdirle karşılar. Yeni dönemde, bu konuda daha enerjik bir politika izlenmesini karar altına alır.

KARAR TASARISI 4

KOMJIN 5. Kurultayı;

Kürt politikacılarının yasal bir zeminde ulusal sorunu ifade etmelerini engelleyen ve DEP Parlamenterleri Mehmet SİNCAR'ı katleden, Sivas'ta demokrat ve yurtsever aydınları diri diri boğduran sömürgeci Türk devletini bir kez daha şiddetle kınar.

KARAR TASARISI 5

KOMJIN 5. Kurultayı;

Almanya'da yaşayan yarım milyonu aşkın 3. büyük yabancı azınlık grubuna mensup Kürt çocuklarının ana dilde ders hakkının hala verilmemesini kınar. Bu konuda çalışmalarını yoğunlaştırmayı karar altına alır.

Kürt kadınları ve siyasete katılım

Tülay Geyik / İstanbul

Kadın sorunu çok paradoksal bir sorun. Bu boyutları kavranmadığı takdirde, çözüm üretmek çok mümkün değil; uzun soluklu, kalıcı bir mücadele yaratmak da...

Hangi zeminde olursa olsun, tüm mücadele alanlarında, sorunun çözümü, aynı zamanda sorunun tanımlandığı alanda üretilir.

Ulusal, sınıfsal, mesleki-ekonomik gibi toplumsal mücadele alanlarında, ya da gençlik gibi özgül alanlarda çözüm ve çözüm için gerekli yöntem ve araçlar, mücadeleyi ve değişimi zorunlu kılan sorunların kendisinden üretilir. Örneğin ulusal sorunun kendisi, sorunun tanımlanışına bağlı olarak, nasıl çözülebileceğinin ipuçlarını da ortaya koyar.

Yine bu toplumsal ya da özgül mücadele alanlarında, kitlesel ayağa kalkışı yaratmanın da nesnel bir zemini vardır. Çünkü bu sorunlar (ulusal, sınıfsal, mesleki vs.) apaçık bir biçimde, kitlesel olarak yaşanmakta ve bu durum, sorunu yaşayanlarca da kavranabilmektedir. (1)

Oysa kadın sorununda durum çok farklıdır. Bu alanda, sorunun kendisi, sorunun yaşanış biçimi, aynı zamanda çözümün önündeki engeli de oluşturmaktadır. Örneğin kadınlar eve hapsedilmiştir; toplumsal ve siyasal yaşamın dışına itilmiştir. Sorunun kendisi budur. Ancak, tam da kadınlar bu durumda olduğu için, kendi sorunlarını çözmek, kurtuluşlarını gerçekleştirmek için ayağa kalkmaları mümkün olamamaktadır.

Öte yandan, kadınlar bu sorunu tek tek yaşadıklarından, kitlesel bir mücadele yaratmaları da mümkün olamamaktadır. Ya da, kitlesellik, ancak dönemsel olarak sözkonusu olabilmektedir.

Bir başka deyişle, kadının ezilmişliğinin özünde, kadınların atomize edilmiş olması yatmakta; ancak böyle olduğu için kadınlar kurtuluşları için kitlesel örgütlülükleri kolay kolay gerçekleştirememektedirler. (2)

Sorunun kendisinin, çözümün önünde engel oluşturması genel çizgileriyle değerlendirildiğinde doğru olmakla bir-

likte, farklı tarihsel ve toplumsal koşullarla birleştiğinde, kadınların mücadelesinin kitleselleşmesi, hızlı bir örgütlülük ve kazanım sürecinin yaşanması elbette mümkün.

Sorunun bir başka paradoksal boyutu da, gerek erkek egemen düzenin bininci olarak itmesi, gerekse kadın hareketlerinin doğasından gelen zaafırlar nedeniyle, kadınların taleplerinin dar bir alana sıkıştırılmasıdır.

Sorun alanını tanımlamak ve bir kalkış noktası yakalamak açısından, en öz ve en dar alandan işe başlamak gerekebilir. Ancak, cinsiyetçiliğin hayatın her alanına yansıdığı giderek gözden kaçırılırsa; kadınların mücadelesinin bir gölge boksuna dönüşmesi ve manevra alanlarının giderek küçülmesi kaçınılmaz oluyor.

Örneğin kadınlar, yalnız cinsel kimlikleri üzerindeki baskılara, erkek şiddetine karşı çıkıp; yalnızca bunlardan yola çıkan talepler ürettiklerinde, bir süre sonra hareketin soluğu kesilmekte, düzen-içi reformlarla karşılanamayan talepler, zamanın karşısında tüketilmekte, eskitilmekte, etkisizleştirilmektedir.

Benzer bir tıkanıklık, kadın sorununun tartışılması ve sorgulanmasının, "Bulaşıkların kimin tarafından yıkanaacağı" türünden sorulara sıkıştırılmasında da gözlenmektedir. Bu tıkanma biz-

zat erkekler tarafından, çoğu zaman bininci olarak yaratılmakta; kadınlar, erkeklerin sorunu hep bu düzlemde tartışmak ve bu noktayla sınırlamak taktiğiyle boğuşmak zorunda kalmaktadırlar. Özellikle, sorunu az-çok kavramış evli kadınlar, bu tıkanmayı çok belirgin bir şekilde yaşarlar. Sonuç ise, kısa bir süre sonra ya tahammülsüz hale gelen evliliği sona erdirmek, ya da arada sırada söylenip katlanmaya boyun eğmektir.

Sorunun çözüm kanallarını açmak zordur; ama imkansız değildir. Hep birlikte, tek bir hedefe doğru ateş edilmeli; hedef tahtasını büyütürken, aynı zamanda silahlar da çoğaltılmalıdır. Sorun, yalnızca dayak, tecavüz ya da çalışma yaşamındaki eşitsizlikler değildir. Bunlar da dahil olmak üzere, yaşamın her alanında karşımıza çıkan cinsiyetçilik-ataerkilliktir.

O halde kadınlar, yaşamın her alanında, karşılarına çıkan her cinsiyetçi baskı-uygulamaya karşı mücadele etmeli; yaşamın her zerresine kendi perspektif ve taleplerini taşıyabilmelidir.

Kürt kadınları açısından durum biraz daha paradoksaldır

Öncelikle, Kürt kadınlarının önünde, kendilerinden, kendi toplumlarının dinamiklerinden kaynaklanmayan farklı engeller bulunmaktadır. Ulusal kim-

liğin baskı altında olması, ulusal-demokratik hakların gaspedilmiş olması, Kürt kadınların kurtuluşunun ve hatta kurtuluşlarını gerçekleştirmek için mücadele etmenin önünde duran en büyük engeldir. Ulusal sorun, Kürt kadınların özgül sorunlarına eklenmekte, bu sorunları daha da ağırlaştırmaktadır.

Bu engelin etkisiyle, Kürt toplumunda, kadın aleyhine varolan ayrımcılığın yokedilmesi gecikmekte, ya da zorlaştırmaktadır. Kürt kadınları, ulusal sorun ve bunun gerektirdiği mücadele nedeniyle, ertelemeci bir tutum içine girebilmekte; bu tür bir anlayışı haklı bularak, kabullenmek zorunda kalmaktadırlar.

Ancak, bu **dezavantaj**, aynı zamanda, diyalektik bir biçimde, içinde bir **avantaj** da barındırmaktadır.

Yukarıda vurguladığımız "kadın mücadelesinin dar bir alana sıkıştırılması" şeklindeki tikanıklık, Kürt kadınları açısından aşılabilir duruma gelmektedir.

Kürt kadınlar, aynı zamanda bir de ulusal sorun yaşadıklarından, kendi özgül sorunları dışındaki alanda da varolmaya çalışmakta ve böylece, şimdiden sorunlarının tanımlandığı alanı genişletebilme olanağını yakalayabilmektedirler. Bugün Kürt kadını, yalnızca Kürt toplumundaki cinsiyetçi baskılara karşı çıkmakla kalmayıp, bir de kurtuluşları önündeki en büyük engel olan ulusal baskıya karşı da mücadele etmek zorundadırlar. Bu durum, zorlu bir mücadeleyi gerektirmekte; ancak aynı zamanda Kürt kadınların toplumsal-siyasal yaşamda varolabilmelerinin, bu alanda ayakta kalabilmelerinin olanağını da yaratmaktadır.

Tabii bu olanağın iyi değerlendirilmesi, herşeyden önce, kadınların ulusal-demokratik mücadeleye renklerini koyabilmelerine, bağımsız ve kitlesel bir kadın hareketinin yaratılmasına bağlıdır. Bağımsız ve kitlesel bir ulusal kadın hareketi, hem ulusal mücadeleye kadın perspektiflerini ve taleplerini katabilecek, ulusal siyasete ağırlığını koyabilecek; hem de kadın kurtuluş perspektifini adım adım gerçekleştirebilecektir.

Tam da bu noktada, **Kürt kadınların siyasete katılımının arttırılması sorunu** üzerinde durmakta yarar vardır.

Kürt kadınların siyasete katılımı elbette, Kürt halkının ulusal-demokratik hak mücadelesinden, bu mücadelenin içinde bulunduğu koşullardan ayrı düşünülemez.

Çoğu Kürt kadının siyasete katılımı, dolaylı olmakta; kadınlar ulusal mücadeleye katılan kocaya, babaya, kardeşe destek olmak; onları onaylamak tavrıyla yetinmek durumunda kalmaktadırlar. Tipik "yurtsever Kürt kadını" tavrı, çoğunlukla böyle ortaya çıkmaktadır. Kürt kadınlar, engellenmedikleri, desteklendikleri oranda, eylemlilikler içine girebilmekte; ancak "bağımsız özne" olarak çıkamamaktalar.

Yalnız Kürt kadınlar açısından değil, diğer toplumlarda da, **kadınlar iktidardan ve siyasetten dışlanmış durumdadırlar**. Bu nedenle de, kurtuluşlarını gerçekleştirme erkleri daha baştan zayıf olmaktadır. Toplumsal yaşamı, bu yaşamın kurallarını, değerlerini belirleyen mekanizmalar, erkek egemen anlayış tarafından kullanılmakta ve yönetilmektedir. Bu mekanizmaları lehine çevirebilmek, dönüştürebilmek için, kadınlar bir yandan kendi bağımsız siyasetlerini geliştirir ve yürütürken, bunun yarattığı etki ve dalgalarla, öte yandan da her düzeyde siyasete katılma, etkin roller üstlenebilme mücadelesi vermek zorundadırlar.

Bu yüzyılın son yarısında, kadın hareketleri ve eylemlilikleri, insanlığın

gündemine "**pozitif ayrımcılık**" ilkesini soktu. Kadınlar aleyhine varolan cinsiyetçi ayrımcılıklar, eşitsizlikler nedeniyle, kadınlar toplumsal yaşamın her alanında, erkeklerden geri bir durumda yarışa başlıyordu. Kadınların toplumsallaşmasını ve siyasallaşmasını gerçekleştirmek, öncelikle bu gerçeğin bilincinde olmayı ve bu nedenle de kadınlar lehine birtakım ayrıcalıkları kabullenmeyi gerektiriyordu.

Özellikle zengin ülkelerin sosyal-demokrat ya da sosyalist partileri, 1960'lı yıllardan başlayan tartışmalar sonucu, örneğin "kadın kotası" uygulamaya başladılar. Kadınlar için, bu partilerin her düzeydeki organlarında yüzde 50'lere kadar uzanan kotalar/kontenjanlar ayrılmaya başlandı. (3)

"Kadın kotası" talebine karşı getirilebilecek en büyük gerekçe, ilginçtir, kadınlardan yana bir tavır olarak sunulabilmektedir. Şöyle denmektedir: "Kadınlara partilerde kota ayırmak, en başta onlara saygısızlıktır; hakarettir. Kadınlar, siyasette başarılı ve etkili olabilmeleri için bu koltukların bahşedilmesini beklemek yerine, kendi bileklerinin gücüyle gelebilmelidirler..."

Bu tavır, çoğu zaman kadınlar tarafından da onay bulmaktadır. Kimileri siyasete şu ya da bu ölçüde katılabildikleri için onaylamakta; büyük bir çoğunluk da bu tür bir iddiası olmadığı için, karşı çıkışı sessizce kabullenmektedir.

"Kadın kotası"na karşı takınılan bu olumsuz anlayış, olayın püf noktasını gözden kaçırmaktadır. Kadınlar toplumsallaşamadığı, siyasete katılamadıkları sürece; siyasette etkin rolleri, bileklerinin hakkıyla kazanabilmeleri de mümkün değildir. Kadınların büyük bir çoğunluğu zaten siyasete katılım şanslarını, bulundukları konum nedeniyle daha baştan yitirmişlerdir.

İşte, tüm bu karşı çıkışları göğüsleyerek, Kürt kadınları, yaşadıkları ve mücadele etmek zorunda oldukları bir ulusal sorun nedeniyle sahip oldukları "siyasallaşma potansiyeli"ni artırma ve harekete geçirmenin yollarını bulmalıdırlar. Bunun için ise, bağımsız-kitlel bir kadın hareketini (ya da hareketliliğini), her alandaki siyasal-demokratik mücadeleye eşit ölçüde katılabilmeleri için, bir baskı unsuru olarak kullanmak gerekir.

Kürt kadınları, tüm siyasal partilerde, demokratik kitle örgütlerinde, meslek kuruluşlarında "pozitif ayrımcılık" uygulanmasını istemelidirler. Bu talep, hiçbir zaman kadınları aşağılamak anlamına gelmez. Tam tersine, binyıllardır eziliyor olmanın, ikinci cins durumunda tutulmanın verdiği en tabii haktır; alınmalıdır. Baskı grubu olabilmenin en önemli koşulu da, Kürt kadınlarının, kendi aralarındaki anlayış farklılıklarını bir yana bırakarak, siyasal-toplumsal yaşam içinde ortak ve dayanışmacı hareket etme alışkanlığını kazanmalarıdır.

İki ayağı da sağlam olan, hızlı koşabilen atlet; sakat bir insanla birlikte koşmak, yarışmak istiyorsa, ona avantaj sağlamak zorundadır. Aksi halde, yarışın adil ve meşru olmayacağı daha baştan, peşinen kabullenilmiş olur.

(1) Bu durum, genel olarak, kadın hareketlerinin en önünde yürüyenlerin bir avuç aydın, küçük burjuva kökenli kadın olmasının nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir.

(2) Elbette bu tesbitlerimiz, genel ve doğrusal bir çizgi olarak ele alındığında, geçerli olabilecek tesbitlerdir. Çözümün ya da kitleselliğin başarılab

başarılamayacağı, ya da çözümü etkileyen dışsal etkenler, ayrı bir konudur.

(3) Türkiye'de bu türden ilk uygulamayı da SHP başlattı. Ancak bir türlü vazgeçemediği resmi ideolojisi (Kemalizm) nedeniyle hiçbir zaman özümsemedi; çarpık ve eksik uyguladı; kadınlar açısından herhangi bir iyileştirmenin kapısını açamadı. Devletçi ideolojisi nedeniyle, demokrasinin önündeki en büyük engeli oluşturan SHP'nin kota uygulaması da, olumsuz/faydasız bir deney olarak değerlendirilmekte ve kadınların bu türden taleplerinin önünü kesme tehlikesi barındırmaktadır.

"ADLARIMIZI UNUTTUK"

Serpil

Duygu Asena'nın "Kadının Adı Yok" adlı kitabının başlığı özellikle Kürt kadınları için uygun bir deyim. Çok sık karşılaştığım bu olgu beni rahatsız ediyor ve bu kadın düşmanı tavrın nedenlerini kendi kendime soruyorum. Yaşadığım birkaç olaydan örnek vermek istiyorum.

Geçen Ramazan ayında iki aile ziyaretimize gelmişti. Hepimiz oturma odasında sohbet ederken, kadınlar belirli bir süreden sonra mutfaka çekildiler ve kadın kadına sohbetlerine devam ettiler.

Ben oturma odasında sofrayı hazırlarken, erkeklere oruç tutup tutmadıklarını sormuştum. Erkeklerden biri şöyle yanıt verdi: "Hayır, tek bizim çocuklar oruçlu".

Kimi kastettiğini anlamıştım, fakat yine de saf bir şekilde "Ama senin oğlun henüz dört yaşında" demekten kendimi alamadım.

Adam alaylı bir şekilde gülümsedi ve "Tabii ki çocuk oruç tutmuyor. Bizim kadınlar oruçlular" diye cevap verdi.

Biraz bu konuyu tartıştık. "Bizim çocuklar" dendiğinde kadın da dahil oluyormuş. Bu genç adam kadınları çocuk ayarında görüyor herhalde. Yani reşit olmayan, bağımlı, güçsüz, yardıma muhtaç bir insan.

Telefon görüşmelerinde de benzer olaylarla karşılaşıyorum. Mesela, bir gün bir kadın arkadaşına telefon ettiğimde telefona kocası çıkmıştı. Onunla konuşurken sürekli karısının adını anmamak için gayret sarfettiği dikkatimi çekmişti. Arkadaşıma bunun nedenini sordum. Kayınvalidesiyle birlikte oturduklarından birbirlerinin adını anmıyorlarmış ve artık bir alışkanlık haline geldiğini söylüyordu. Gülererek, "Adlarımızı unuttuk" dediğinde sanki kendi kendileriyle alay ediyordu.

Görülüyor ki, erkeğin adı da kadın tarafından anılmıyor. Fakat bir kadın kocası için "bizim çocuklar" demiyor, onu küçük düşürmekten kaçınıyor.

Bir insana adıyla hitap etmek, yakınlığı, ilgiyi, beraberlik duygusunu ortaya

çıkarmak demektir. Duyguları ifade etmek de bizim toplumda yadırganmakta. Saygılı olmak, utangaç olma, bilhassa Kürt ailelerinde bir meziyettir ve davranışlar ona göre belirlenir. Böylelikle evli olan bir çift (veya nişanlı) büyüklerin, akrabaların yanında birbirlerinin adlarını anmaktan çekinirler. Ben bile genel olarak bu olgunun bilincinde olduğum halde, evliliğimin ilk döneminde anne ve babamın yanında eşimin adını anmaktan çekiniyordum. Yani bu davranış, bir tek kırsal kesimlerde değil, şehirlerde yaşayan Kürtler arasında da yaygın. Okulda da buna benzer bir eğitim sistemi uygulanıyor. Bir öğretmene, adıyla hitap edileceğine "öğretmenim, hocam" deniyor.

Köye telefon ettiğimde ve kimin telefonda olduğunu sorduğumda şöyle yanıt alıyorum: "Ben filanın karısıyım.", "..... geliniyim", "..... evidir." Kadınlar kendilerini bir başkasının parçası olarak mı görüyorlar veya görülüyorlar? Yoksa bu bir koruma mekanizması mıdır? İsim vermek fazla samimi mi oluyor?

Yine tekrarlayacağım: Bu tür şeylere bir tek köyde değil, şehirlerde, ilerici

kişilerde de rastlanmakta. Birkaç kere benim başıma da geldi. Birisine, adımı anmadan "..... karısıdır" diye tanaştırıldığımda bayağı gücüme gitmişti. İşin ilginçini beni tanıtıranlar da kadınlardı. Halbuki, biz kadınların bu konuda biraz duyarlı olması gerekiyor.

İsim kişiliğin bir parçasıdır. Bir ismi anmamak, insanın kişiliğini ve onurunu çiğnemek demektir. Böylesi durum kadını gizliliğe, anonimliğe itmiş oluyor ve ayrıca iletişimi zorlaştırıyor. İsim sahibi olmak, güç sahibi olmak demektir ve güç şimdiye kadar hep erkeklere mal edilmiştir.

Siyasette de böylesi bir paralellik görüyorum. Türkiye hükümetleri Kürt halkının varlığını inkar etmiştir, tanımamıştır, aşağılamıştır. Hala "Kürt" veya "Kürdistan" demeye dili varmayan nice insanlar vardır. Çocuklarımıza Kürtçe isim verme ve kabul ettirme de, mücademizin bir parçası olmuştur. Bu "ad kavgasını" tek siyasette değil, ailede de sürdürelim.

Ataerkil sistem hem siyasette, hem de ailede kırılmalıdır. Kadın kendisinin ve geleceğindir...

HEVPEYÎVÎN

Senem Çamlıbel

Dî şeva 12 Îlonê da bî navê Yekitiya Afretani Kurdistan xwişka Zeynep hati-bû davet kirinê. Zeynep, dayika 5 zarokan e û bî xwesalane ye ku li Elmanyayê diji. Ew xwişka me bî 5 zarokan va di tekoşina Welatê me ya şîrin da ciyê xwe girtiye û bê westan kar û xebat dike. Her usa ew Yekitiya Jinên Kurdistanê (KOMJIN) ji di vi kari da pîr giring dibîne. Me Zeynep berê şeva alikariya Kurdistanê di mala wê da ziyaret kir û pîrs kir;

Xwişka Zeynep armanca amadekirina şeva li Kolnê go te ciyê bî kema xwe dikari jî me ra bêji?

Weki ez dizanim, ev cîvina 12 mehê li Kolnê, jî aliyê KOMJIN hatiye amadekirinê. Em jî jinên jî çar parçeyê Kurdistanê pê radibin. Desketiyên vê şevê wek alikariyê diçe jî boy pirekên şehidan ya Kurdistanê Îraqê. Em zor hêvidarin ku ev harikari jî biğhê ciyê xwe.

Me bihist çend meh berê tu çûbûyî Kurdistanê. Rewşa Jinên Kurdistanê çawa bû? Alikariyên ku tene şandinê gelo diçe dighije belengaz û xwedî mafan an na?

Ez berê du hefte jî Kurdistanê hatim. Min hemî jinên Kurdistanê ziyaret kir. Yekitiya Jinên Kurd min li wira mêvan kirin. Ango ez çûme mêvaniya wana. Xebata wana gelek berdewam e. Ew xebatek gelek ciwan jî bo dayik û jinên şehidan, jinên enfala û bo piran dîkin. Pîr harikariya wana dîkin.

Lê ewana muhtacê harikariya derva ne. Harikariya derva bo wana biçitîn gelek xebata wana wê berdewam dikin.

Weki dî wazê (rewşa) Kurdistanê gelek baş e. Jin gelek li Kurdistanê rola xwe heye. Xasene (bî taybetî) rolê xwe ev 2-3 sale pêşva çûye. Rolê wê gelek guhuriye. Ewana harikariya jinên şehidan dîkin.

Baş e rewşa zarokan çawa ne?

Rewşa zarokan ne gelek baş e. Jî bo mektebê her tişt ne hazir e. Defter, qelem, cîl, şekal jî wana kêr in. Muhtacê gelek harikariyê. Dî mekteban da mamoste henin, bes ewana muhtacê gelek

tiştên mekteban yê dînin.

Jî aliyê tenduristiyê da rewşa Kurdistanê çawane?

Nexweşi zef heye, lê derman ninin. Dîxtor henin, derman ninin. Dîçi nexweşxane wareqe bo zarokê xwe distini lê nikari derman peyda biki û bikiri. Yani nexweşiyek gelek zêde heye bes xelk derman nabinin. Jî vi ali jî muhtacê harikariya dervanin.

Berê ez herim, heyveki me derman, cîl û makinê xeyatî (Terzitiyê) me hinar-tibûn (şandibûn). Hemû tewzî (Belav) nekiribûn, li wira mabûn. Ez çûm, me hemûyan di nav xelkê belav kir. Me teslimê destê dayikên şehidan, destên wan kesan ku muhtacîn feqir kir. Makinên dirûnê jî me hemû Kurdistanê belav kir da ku jin îşê xeyatî pê çekin. Şirketê xeyatî vekin û wan peran li ser dayikên şehidan belav bikin. Nuha şertê mezîn bo wana harikari kirine.

Dî Kurdistanê da jî bona jinan kar henin an na? Heke hebe ewana li kê deran da dixebitîn?

Jin henin dîxtor in, hin henin wek şwester (Xwişka qencker) dixebitîn. Yê henin di dayran da şol dîkin. Weki dî şolê wanê bî rasti maaş bistinin nine. Dî Kurdistanê da du heb riya abori henin yek ya internasyonalî ya dî jî li ser Îraqê ye. Jî ber vê sedemê şol nine. Jî wana hin henin ku bê pere dixebitîn. Bes ser hinde jî ewana xebata xwe dîkin. Xwe davêjine hemû şolan. Her dixwazîn bî destê xwe bixebitîn. Mesela malek heye 7 an 8 şehid dane, macbûrîn dema jinek jî wê

malê kar bike, pere bî dest bixê daku bîkaribe zarokên malê xwedî bike.

Jî bona jin û zarokan malên bî taybetî li Kurdistanê henin?

Heye bes ne ewê ku em tediğhijîn usa nîn. Ango hemî têda bîsîtin. Wexta hukmeta Îraqê guhdên kurdan wêran kir û wana di kampên mezîn da kom kirin, nuha li wan malan odeyekî da famileyek dîmine. Bes Yekitiya Jinan dixwaze bo wan zarokan xaniyan avabike. Her aileki xaniyek bide. Lê di destê wana da nine, ne pere destê ewana da heye ne jî tiştên ku xani pê avadikîn heye. Wana macbûr in bîsekînin ku harikari biğhije destê wana.

Daxwaz û mesaja te jî bo jinên Kurd yê li dervayî welat dijîn çînin?

Wallahi, daxwaziya min ew e, her jînek Kurd li derva, li Avrûpayê 10-20-50 marq harikari bîdîn, tesira wana nakîtin. Bî wan peran dîkarin ailekî li Kurdistanê xûdan bikin. Yani her ailekî Kurdistanê heyvê bî 20 marqan xûdan dibe. Bo jînek Kurd 20 marq li vîra ne gelek e, heta 50 marq jî ne pîr e.

Ew jinên Kurd bîdêt, bîlanê fikra wê gelek cîda bêtîn. Ew harikari dîğhêt destê dayikên şehid û zarokên êtim. Ew harikari gelek baş dighije destan. Naghije destê ne heq kirî.

Xwişka Zeynep jî ber vê hevpeyvînê em jî te ra gelek spas dîkin.

Ez jî spasi we dikim ku we evî mesajê jinên Kurdistan başûr dîğhinine hemû Kurdan. Hûn hemû serkewti bin.

Anahtar Kürt halkının kanının akıtılmasında mı?

Eyşan

Tarihte sömürge ulusların ulusal kurtuluş mücadelelerine aktif ya da pasif destek veren ezen ulus ilerici-demokrat güç ve örgütleri vardır. Ve bu güçler bu dayanışmayı yaparken; ezilen ulusların kurtuluşunun kendileri açısından gerçek demokrasiye geçiş olduğuna, uluslararası dayanışmanın mücadele güçlerini birbirine yakınlaştırdığına ve bunun gelecekte dostluk ve ortaklaşa çalışmaya yolaçacağına inanmışlardır.

O güçlerin ve o güzel ilkenin Sosyalist Blok yıkıldıktan sonra kalmadığına, Sosyalist Blokla beraber yıkıldıklarına şahit oluyoruz. Öylece kalmayıp kendi dar ulusal çıkarları için düne kadar yoldaş dedikleri insanlara ve halklara azgınca saldırıldığına tanık oluyoruz.

Kürdistanı aralarında bölüşen ülkelerin bir zamanlar kısmi dahi olsa var olan, şimdi adından bile söz edilmeyecek derecede dağılan güçlerinden de biz bunu anlıyoruz. Hoş, bu güçlerin daha önceleri de Kürt Ulusal kurtuluş Mücadelesine ciddi sayılabilecek bir destekleri yoktu ya! İnsanı düşündüren tek nokta; bu sömürge ülkelerinde ulusalcı siyasal güçlerin dışında ciddi bir sendikal, barış, çevre yada hümanist hareketlerinin olmayışıdır.

Hemen her gün enflasyon, zamların peşi sıra gelmesi, ücretlerin ona göre yerinde sayması ile ilgili haberlerin yayın organlarında yer aldığını görüyoruz. Halk yaşam standartının en alt düzeyinin de altında yaşıyor. İşçilerin sesi soluğu çıkmıyor, tek tük çıkanın da arkasında ciddi bir sendikal hareketi yok.

Her gün Kürt köyleri, kasabaları terörist arıyor gerekçesiyle yakılıp yıkılıyor, en modern savaş yöntemleriyle Kürt insanı ölüm hedef tahtası oluyor. Genç kız ve kadınlar dağa kaldırılıp cinsel tacize maruz kalıyor. Demokratik kanalları kapatan Hükümet tankla, topla, kimyasal silahlarla Kürtlere insani haklarınız budur dercesine cevap veriyor. Hem Kürt hem de Türk gençlerin kanı akıtılıyor. Bütçe açığı polis, jandarma ve ordu yanında kontrgerilla, özel timler ve şimdide yasal olmayan biçimde kurulan özel orduya harcanan paralar nedeniyle

Desen: Sevinç

bir türlü kapanmıyor.

Herhangi siyasal bir örgüt yada insanlıktan, müslümanlıktan, kardeşlikten bahseden tek bir Allahın kulu bu yapılanlara karşı sesini çıkarmıyor. Aksine, bir bütün olarak ellerinin altındaki toprak parçasının kaybedilmesini önlemek için tüm yapılanların doğru olduğunu ya da bu biçimde onaylıyorlar. Meydanlarda savaş naraları atıyorlar. Ortada bir barış hareketi, savaşa karşı olanların sesi yok!

Deniz kıyıları parsellenip fabrikalar kurulup çevreyi kirletenlere, o güzelim kıyıları, Kürdistanın topraklarını kimyasal silahlarla kirletip yaşanmaz duruma getirenlere karşı elle tutulacak bir çevre hareketi yok.

Azerbeycan, Bosna-Hersek'teki savaş, haber ajanslarından eksik etmeyen, oralara sefer düzenlemekten dem vuran hükümetin Kürdistan ve metropollerde insanları mahkemeye çıkarmadan güpegündüz devlet güçlerine kurban ettiriyor. Kürdistan'ın diğer parçalarına havadan ve karadan girilip uluslararası bir suç işleniyor. Ciddi bir barış hareketi, kimse yokki karşı çıksın!!!

Türkiye halkı için utanılacak, acınacak ve üzüntü duyulacak bir durum... Bu

aynı zamanda diğer komşu halklar içinde söz konusu!

Gerçekten bu gün, Orta-Doğu'da tek ciddiye alınabilecek, her parçada aktif mücadele eden Kürt halkıdır. Kürt halkı, bu onurlu ve zorlu mücadelede ne yazık ki, coğrafi konumundan sonra gelen yukarıda saydığımız ciddi engellerle de karşı karşıyadır. Komşu halkların yukarıda saydığımız ciddi sayılabilecek hümaniter ve demokratik güçlerinin olmamasıdır.

Zorbalık bir zaman diliminde hükümünü kaybettiğinde, yerine kin, düşmanlık ve onarılmaz yaraları bırakacaktır. Bu kin, kan ve düşmanlık üzerine barışçıl temelde yeni bir dostluk ve beraber yaşama temelini atılması rizikolu ve uzun zaman isteyen bir çabayı gerektirecektir. Bunu önlemek insan olanların işidir. Bunu şimdiden görüp görevini yapmayanın Kürt halkından hesap sorması düşünülemez. Bu ayıp, bu yüzkarası durumun düzeltilmesi; eşit, adil, demokratik ve barışçıl çözümün gündeme girmesi gerekir.

İster istemez insan düşünüyor!... Orta-Doğudaki ulusların demokrasiye geçmelerinin anahtarı, Kürtlerin kanının akıtılmasında mı görülüyor?

KÜRT KADINLARININ KÖLN'DE YAPTIKLARI GECE

Seyran

Almanya'da yaşamakta olan Kürt kadınları, ulusal sorunlarının bilincinden hareketle, kendi kültürlerini koruma ve yayma, uluslararası kaynaklı sorunlarını kamuoyuna duyurma amacıyla çalışmalarında bulunmaktadırlar. Bu çalışmalarda sesini en çok duyuran kadın örgütü "Kürdistan'lı Kadınlar Birliği" KOMJIN'dır. KOMJIN, Almanya'da örgütlü ise de, yaptığı çalışmalar daha çok, ülkedeki ulusal kurtuluş mücadelesine omuz verme amacını taşıyor. Buna dayanarak bugüne kadar, bir çok gece ve benzeri eylemler düzenledi. Son olarak da, ülkedeki Kürt kadınlarıyla dayanışmada bulunmak amacıyla, bir gece düzenledi.

12 Eylül 1993 günü, Köln'de yapılan ve Kürdistan'ın dört bir tarafından çoğunlukla kadınların katıldığı "Kürt Kadınlarıyla Dayanışma Gecesi"ne, yaklaşık 600 kişi katıldı. Gecenin konuşmaları Almanca ve Kürtçe yapıldı.

Pogramda, Kürdistan'ın üç parçasından birer temsilcilerinin yanı sıra Avrupa Parlamento üyesi **Claudia Roth** konuşmacı olarak; **Rojda, Ozan Şahin, Aline** ve **KOMA NURHAK** türkülerle, **DİLAN** Folklör ekibide oyunlarıyla yer aldılar.

Açılıştaki Kürdistan Şehitleri anısına bir dakikalık saygı duruşundan sonra, KOMJIN adına konuşma yapan **Zerin**, "Kürt kadınlarının öteden beri kendi yurtları ve özgül sorunlarına ilgilerinin yüksek olduğunu, Kürdistan'ın kurtuluşu için canlarını feda ettiklerini" vurguladı. Kuzey Kürdistan'daki son gelişmelere değinerek, T.C. Hükümetini kınadı. Savaşta en çok zarar gören kesimin

kadınlar ve çocuklar olduğunu söyleyen konuşmacı, Kürdistan'daki olaylara karşı sessiz kalındığını belirterek, kitleleri duyarlı olmaya çağırdı. Konuşmacı daha sonra KOMJIN'ın işlevini ve çalışmalarını özetledikten sonra kadınlar olarak bizi bekleyen günlerin eskiye nazaran çok daha çetin olduğunu ve ülkedeki koşulların değişmesiyle birlikte, ağırlaşan görevlerin en kararlı bir şekilde yapılmaya devam edileceğini de belirtti.

Gecenin sunucuları, Kürdistan'ın bugün içinde bulunduğu durumu, Dünya ve Türkiye politikalarını şiirsel bir anlatımla gözler önüne serdiler. Tansu Çiller'in Kürdistan'da halka açık yaptığı konuşmalarında "Ben sizin ananızım" sözünü şöyle eleştiriyorlardı:

"Çiller dîbêje ez dayika we me.

Ew dayika Tırkan e.

Ew lı Kurdistanê nehate dînê.

Ew wek zarokên Kurdan bî darê zorê Tırki hinnebû.

Ew lêdanên polêz û cendırman nexwar.

Nuha ji dayik, bav, xwişk û brayê wê dî bin işkencan, bombe û qetliamê nînin.

Derd û kula wê lı ser xwina Kurdan

her pêsta here.

Dî diroka tırkan da rûpelek xwîni ya nû veke.

Qîza Atatürk ji pilot bû û cara yeke-min

Dêrsimê bombe barani kîr.

Nuha ji Marê zer Çiller Kurdistanê bî gîştî bombebarani dîke.

Marê zer, dî nav zêran dîgevîze.

Tu şik tunne

Marê zer, dî nav xwîna pêşmergan da wê bîfetise.

Güney Kürdistan kadınları adına konuşma yapan **Zeynep**, Kürt kadınlarının her zaman kavgada yer aldıklarını örneklerle vurguladıktan sonra, konuşmasının bir yerinde;

"Xwişkên Hêja! Weko em dîzanin, xebata jinên Kurdistanê başur perçeyeke ji xebata hemî jinên Kurdistanê. Jîna Kurd jî berî 70 sale komela xwe ya damezrandî û gelek xebatê kîrî, jî bo azadiyê û pêşketina jinên Kurd û Kurdistanê."

Saddam Hüseyin diktatörlüğünden çektikleri zulmü, kadın ve çocukların perişanlıklara rağmen yaşam kavgası vererek bu günlere gelinceye kadar çok şehit verdiklerini, geride kalan yetim ve şehit ailelerine sahip çıkmanın önlerinde duran bir görev olduğunu belirtti.

Yine Doğu Kürdistan Kadınları adına konuşma yapan **Şilan**, İran mollalarının ve onların Pasdarlarının Kürdistanı kan gölüne çevirmekle kalmayıp Kürt li-

derlerini ve politikacılarını yurt içindede yurt dışında da takip ettiğini, onları katledip başsız bırakma amacı güdüldüğünü anlattı. Kürt halkının birlikte mücadele etmesinin önemli olduğunu, özellikle Kürt kadınlarına büyük görevler düştüğünü, ilk kez böylesi dört parçadan kadınların bir araya gelmesinin de bu yolda ilerlemenin bir göstergesi olduğunu vurguladı.

Uluslararası dayanışmanın Kürtler için önemli olduğu açık bir gerçek. En zor dönemlerde Kürtlerle dayanışma gösteren, onlara moral ve destek veren Avrupa Parlamentosu üyesi ve Yeşiller Partisi milletvekili **Claudia Roth** konuşmasında Kürt kadınlarının ve Kürdistan'ın içinde bulunduğu durumu gördüğünü, kimi zaman Kürdistan'a giderek yerinde izlediğini anlatarak, dört parçadan başka Almanya'da da 500 bine yakın bir Kürdistan'lı kitlesinin yaşadığını ve haklarının Orta-Doğuda olduğu gibi Almanya'da da verilmediğini, ama insani haklar ve yaşamak için verilen mücadelede her zaman Kürtlerin yanında, onlarla birlikte olacağını vurguladı. Roth ayrıca, Kürdistan'da sürdürülmekte olan kirli savaşta, Almanya Hükümeti'nin payının büyük olduğunu, verdiği silahların bu savaşta Kürtlere karşı kullanıldığını, bunun insanlık suçu olduğunu söyledi.

Geceye sesleriyle renk katan ozanlardan **Alîne**, Kürtçe, Almanca, Fransızca ve İspanyolca söylediği parçalarıyla kitlenin beğenisini aldı. Gençlerin oluşturduğu **KOMANURHAK** da, parçala-

rıyla ve alışılmış Kürt müzik türünden farklı bir stilde ilgi gördü. **Ozan Şahin** ise, Kürtçenin Zazaca lehçesiyle söylediği türküler ayrı bir beğeni aldı ve tempo ile eşlik edildi. Ülkeden gelen **ROJDA**, gecenin en çok heyecanla beklenen sanatçısı oldu. Kürdistan'ın Bingöl-Dersim ve çevresinden türkülerıyla oldukça ilgi gören **ROJDA**'nın sesine, sloganlarla eşlik edildi, halaylar çekildi. Folklor grubu **DİLÂN** ise, Kürdistan'ın çeşitli yörelerinden oyunlar sergileyerek, kitleyi coşturdu, adeta düğün alayına dönüştü. Oldukça coşkulu geçen gece, **ROJDA**'nın sunduğu "Her bîji Kurdistan" türküsüyle son buldu.

Geceye katılamayıp mesajlarını gönderenler arasında Alman Parlamento üyesi **Hans Koschnick**; Alman Başbakanlığı; Schleswig-Holstein Eyaleti Başbakanlığından **Birgit Schumacher-Geiger**; Kuzey Ren Westfalya Eyaleti, Alman Parlamento üyesi Yeşiller Partisi Milletvekili **Marianne Hürten**; Partiya Sosyalist a Kurdistan Almanya Taraftarları; Köln Şehri Belediyesinden **Friedhelm Schleicher**; Kürdistan için bir okul inşaatından **R. Käsbach**; Azadi Gazetesi adına **İkramettin Oğuz**; Komjin-İsviçre; HKD-İstanbul Kadın Komisyonu; Köln Yabancılar Meclisi Gençlik Grubu adına **Selahattin Toprakçı**; SPD Parlamento Sözcüsü ve Parlamento üyesi **Monika Ganselorth**; Almanya Parlamento üyesi **Vera Wollenberger**; Alman Parlamentosu Başkanı **Renate Schmidt**; Bündnis 90-Grüne(AL) adına **İsmail Hakkı Koşan**; Prof. Server Tanilli; Bündnis 90-Grüne Berlin Eyaleti **J. Strohmaier**; Aşağı Saksonya Adalet Bakanı **Heidrun Altmeyer**; Alman Parlamento üyesi **Ulla Jelpke**; Kürdistan Yurtsever Kadınlar Derneği (YJWK) adına **Hamide**; Erbil Kürt Kadınları Birliği adına **Şirin Aqravi**; KOMCIWAN Kürt Gençleri Birliği vardı.

Kurdische Frauen zwischen Islam und Feminismus

Markus Becker

Zweiter Teil

4. Religiöse Aufteilung und Islamisierung der Kurden

Derzeit bilden die Kurden in allen Staaten, in denen sie leben, keine religiöse Einheit. Trotz jahrhundertelanger Versuche ist es nicht gelungen, die Kurden vollständig zu islamisieren. Auch heute gibt es unter den Kurden zahlreiche, teilweise recht kleine Religionen. In den einzelnen Religionsgruppen ist die Stellung der Frauen unterschiedlich, wobei man grundsätzlich sagen kann, daß die Frauen dort die meisten Rechte haben, wo der Einfluß des Islam am geringsten geblieben ist.

Die meisten Kurden, etwa 75-80%, sind inzwischen sunnitische Moslems und richten sich unter den vier islamischen Rechtsschulen nach der schafitischen Tradition. Dadurch unterscheiden sie sich von ihren Nachbarn, den Türken und den Arabern, die zwar auch Sunniten sind, aber der hanafitischen Rechtsschule folgen. Der kurdisch-islamische Volksglaube ist allerdings von zahlreichen abergläubischen Elementen geprägt. Auch leben zahlreiche Mythen, Götterbilder und Überlieferungen aus urkurdischen Religionen fort, so beispielsweise die besondere Verehrung des Feuers, die sich unter anderem in den Newroz-Feuern des kurdischen Neujahrfestes zeigt.

Trotz der Übernahme der islamischen Religion wandelte sich die Stellung der Frau in der kurdischen Gesellschaft zunächst nur langsam. Im ländlichen Raum, besonders unter den Nomaden, stellte die Frau einen erheblichen Wirtschaftsfaktor dar, der es ihr ermöglichte, sich auch am politischen Leben aktiv zu beteiligen. Da durch die Islamisierung in Kurdistan keine andere Gesellschaftsordnung übernommen wurde, bestand auch kein Bedarf an einem Wandel. In einer weithin agrarisch und zum Teil nomadisch geprägten Gesell-

schaft ließ sich die von dem Städter Mohammed und seinen ebenfalls städtischen Nachfolgern verordnete Trennung der Geschlechter nur schwer durchsetzen. Solange die Feldarbeit und die anderen für das Überleben notwendigen Tätigkeiten gemeinsam durchgeführt wurden, ließ sich eine unterschiedliche Stellung in der Gesellschaft kaum begründen. So konnten Frauen - auch wenn dieses sicherlich nicht oft der Fall war - sogar die Führung von Familien-Clans und Stämmen übernehmen.

Die zunehmende Zerstörung der alten Strukturen durch die Ansiedlung türkischer bzw. arabischer Stämme in den Siedlungsgebieten der Kurden und die von Machthabern sowohl in der Türkei als auch in Syrien und im Irak betriebene Vertreibung bzw. Ansiedlung in städtischen Regionen wirkten sich in den letzten Jahrzehnten aber massiv auf die Stellung der Frauen aus. Ein übriges bewirkte diesbezüglich der Tatsache, daß zahlreiche irakische Kurden vor dem Terror-Regime Saddam Husseins in den Iran flohen und hier - zum Teil unter massiven Druck der dort herrschenden Mullahs - islamische Sitten annahmen. Sicherlich nicht unbeabsichtigt von den Herrschenden der Kurdistan besetzt haltenden Staaten nahmen sich die kurdischen Männer ihre türkischen, persischen und arabischen Geschlechtsgegnossen zum Vorbild und drängten ihre Ehefrauen in die Rolle, die sie in anderen islamischen Gesellschaften einnahmen. Inzwischen sind die Frauen in dem stark zwischen Männer- und Frauenwelt unterscheidenden städtischen vorderorientalischen Milieu, in dem ihnen die Möglichkeiten fehlen, durch eine Tätigkeit außer Hauses zum Lebensunterhalt der Familie beizutragen, auch bei den Kurden weitgehend von Manne und seinen Gegebenheiten abhängig.

Verstärkt wurde diese Entwicklung auch durch die Renaissance, die der Islam generell erfuhr. Enttäuscht von den

durch den Westen propagierten Werten und den von diesen nicht eingehaltenen Versprechungen suchten auch die Kurden oftmals ihr Heil in einer Rückbesinnung auf alte Werte, wobei man sich aber oftmals nicht auf die eben erst abgelegten alten kurdischen Werte besann, sondern auf die vom Iran und Saudi-Arabien aggressiv und massiv propagierten islamische Werte, versprachen diese doch, daß die Männer den Anteil der Macht über die Frauen, den sie in den letzten Jahren gewonnen hatten, nicht zurückgeben mußten, und läßt sich doch der erlangte Machtgewinn und der von der islamischen Propaganda versprochene weitere Machtgewinn sogar ideologisch-religiös rechtfertigen.

Soweit es um die Einschränkung der Rechte der Frauen und ihre Zurückdrängung aus sämtlichen wichtigen Bereichen geht, arbeiten derzeit die Regierungen (auch wenn sie sich als weltlich oder laizistisch bezeichnen) und die islamischen Propagandisten Hand in Hand. Sind doch diesbezüglich die Ziele die gleichen und wissen doch beide Parteien, daß sich die Männer am besten beherrschen lassen und sich am ehesten in ihr Schicksal ergeben, wenn sie den gegen sie ausgeübten Druck an Schwächere weitergeben können.

Die Hinwendung der Kurden zum orthodoxen Islam ist in den kurdischen Regionen im Straßenbild schnell auszumachen. Während vor einigen Jahren im Stadtbild nur selten verschleierte Frauen auszumachen waren und Frauen mit Kopftuch oftmals Türkinnen waren, nimmt die Zahl der kurdischen Frauen, die nur mit Tschador auf die Straße gehen, ständig zu. Zwar läßt sich allein aus der Einhaltung von Kleidungs-Regeln nicht unbedingt auf eine Änderung der inneren Einstellung oder auf die vollständige Unterwerfung der Frauen unter die Regeln des Islams schließen. Anders als im Iran wird die islamische Kleidungsordnung im Irak und in der Türkei

aber nicht staatlich verordnet, so daß den freiwilligen Trägerinnen schon bewußt sein dürfte, welche Bedeutung Kopftuch ("Turban") und Tschador für das Verständnis der Rolle der Frauen haben. Das Kopftuch ist mehr als "ein Stückchen Stoff"; es ist ein Teil einer umfassenden politischen Strategie, die sich für die Einrichtung eines islamischen Staates einsetzt.

In den südöstlichen und südlichen Teilen Kurdistans (in der heutigen iranischen Provinz Kermanshah und dem Gebiet um Khaniqin im Irak) hängt die Mehrzahl der kurdischen Bevölkerung der sogenannten Zwölfer-Schia an (d.h. sie anerkennen zwölf Imame als Nachfolger Mohammeds), der heutigen Staats-Religion des Iran. Die schiitischen Kurden des Iran waren zumeist staats-treu gegenüber der Herrschenden im Iran und haben zumeist zurückgehalten, wenn die sunnitischen Kurden gegen die iranische Regierung aufbegehrten.

Hinsichtlich der Stellung der Frauen gilt das oben zu den sunnitischen Kurdinnen Gesagte, wobei zahlreiche der islamischen Vorschriften, insbesondere die "islamische Kleiderordnung" des Tschador, im Iran seit der Herrschaft der Mullahs in Therau zwangsweise eingeführt sind.

Neben den beiden islamischen Religionen finden sich in Kurdistan noch zahlreiche weitere religiöse Gruppierungen, darunter einige auf ur-kurdische Kulte zurückgehende Glaubensrichtungen. Die jüdischen Kurden (in Zakho war zeitweise bis zu 5% der Bevölkerung jüdischen Glaubens) sind heute fast ausnahmslos nach Israel ausgewandert; kurdische Christen gab es vereinzelt, die in Kurdistan lebenden Christen gehören anderen Volksgruppen an.

Die größte dieser Gruppen in nord-westlichen Kurdistan (in den türkischen Provinzen Maras, Malatya, Xarput/Ela-zig und Dersim/Tunceli) wird zu den Alewiten gezählt. Unter "Alewiten" versteht man Anhänger verschiedener, teilweise schiitisch geprägter Glaubensvorstellungen unter Kurden, turkvölker und Arabern. Insbesondere die alewitischen

Kurden aus der Region Dersim (oftmals als Kizilbas - "Rotköpfe" - bezeichnet) können wohl kaum Moslems genannt werden; ihre Glaubensvorstellungen kommen eher denen ur-kurdischen Religionen nahe. Insgesamt zeichnen sich die Glaubensvorstellungen der kurdischen Alewiten dadurch aus, daß sie zum Kriterium der Gläubigkeit das gesellschaftliche Alltagsleben und nicht die Befolgung ritueller Verehrungsformen machen. In alten religiösen Handlungen ist in hohem Maße eine sozialer Aspekt sichtbar.

Die Stellung der Frauen ist auch heute noch bei den kurdischen Alewiten wesentlich gleichberechtigter als bei ihren sunnitischen Volksgenossinnen. Sowohl im privaten Bereich als auch bei der Religionsausübung wird keine Trennung zwischen der Männer- und Frauenwelt gemacht. Arbeiten werden oftmals gemeinsam durchgeführt, Frauen nehmen Mahlzeiten der Männer teil, Gebete und andere religiöse Handlungen werden gemeinsam durchgeführt. Letzteres führte unter sunnitischen Moslems - und nicht unter streng religiösen - zu dem Vorurteil, daß die religiösen Zeremonien der Alewiten von sexuellen Orgien, bei denen auch Eltern und Kinder bzw. Geschwister wahllos miteinander verkehrten begleitet sein.

In der Türkei sind die alewitischen Kurden seit Jahrzehnten einer aggressiven Islamisierungs- und Türkisierungskampagne ausgesetzt. Von sunnitisch-islamischer Seite wird die Behauptung aufgestellt, daß die Alewiten Moslems seien; der türkische Staat läßt immer wieder durch allerlei obskure "Wissenschaftler" die These aufstellen, daß es

sich bei den Alewiten nicht um Kurden handle. Die seit den Massakern von Dersim 1938 durchgeführte Politik der Zwangsvertreibung der Alewiten in die Städte der West-Türkei hat ein übriges bewirkt, viele Kurden alewitischen Ursprungs bekennen sich dort inzwischen als Moslems. Um nicht aufzufallen, binden sich die alewitischen Frauen - zunächst nur außer Hauses - ein Kopftuch um und fügen sich schließlich in ihr Schicksal als moslemische Frauen. In den letzten Jahren förderte der türkische Staat die Islamisierung auch der ländlichen Gegenden ganz offen; unter dem Vorwand, etwas für die - in den Dörfern überhaupt nicht existierende - sunnitische Minderheit tun zu müssen, werden überall Moscheen errichtet.

Um den ständigen Druck auszuweichen, sehen andere Alewiten ihre Zukunft nicht mehr in der Türkei, sondern fliehen nach Europa. Mögen sie hier den Nachstellungen des türkischen Staates entgehen, die Werber des Islam - oftmals von den europäischen Behörden und Menschenrechtsorganisationen unterstützt, die ja nicht fremdenfeindlich oder anti-moslemisch erscheinen wollen - suchen aber auch hier ihre Opfer, die sie gerade unter Frauen finden, die nach Verlust ihrer Heimat unter dortigen Werten nach neuen Bindungen und Werten suchen. Auch hier sei angemerkt, daß so manchem alewitischen Mann die Änderung der Rolle der Frau durchaus angenehm ist, und daß es deshalb oft die Männer sind, die sich als erste als Moslems bekennen.

Fortsetzung folgt

Geschlecht: Weiblich Herkunft: Kurdin Strafe: Folterung, Vergewaltigung, Tod

Bejna

In Kurdistan wird ein unerklärter Krieg gegen die kurdische Bevölkerung geführt. Es vergeht kein Tag, an dem türkische Soldaten und Sondereinheiten nicht die kurdischen Dörfer und Städte angreifen, Menschen mißhandeln, foltern und töten. Besonders betroffen von den Repressalien und Unterdrückung sind Frauen und Kinder. Um die Aufenthaltsorte der politisch engagierten Ehemänner, Brüder und Söhne ausfindig zu machen, werden kurdische Frauen von türkischen Sicherheitsbehörden festgenommen, geschlagen, erniedrigt und vergewaltigt.

So erging es auch der Kurdin **Sükran Aydın**, aus dem Dorf Tasit bei Derik. Sie und weitere Bewohner ihres Dorfes wurden unter Verdacht festgenommen. Sie wurde während ihrer Festnahme dreimal vergewaltigt. Nach dem Sükran Aydın freigelassen wurde, informierte sie die Presse und die Öffentlichkeit über den Vorfall.

Sükran Aydın: Nach dem ich festgenommen worden war, verhörte man mich und wollte die Aufenthaltsorte der Guerillas von mir wissen. Ich wiederholte immer wieder, daß ich die Orte nicht kennen würde. Daraufhin griff mich ein Mitglied des Kommandurs an und vergewaltigte mich. Er sagte mir wörtlich: "Ich werde mit dir drei mal schlafen, wenn du wieder draußen bist, sagst du daß die Guerillas mit dir geschlafen hätten. Wenn du dies nicht tust, dann bringen wir dich um". Sükran Aydın betonte, sie würde den vergewaltiger überall wieder erkennen.

Die Redakteurin der Zeitung "Özgür Gündem" in Mardin, **Nezahat Özen**, berichtete über diesen Vorfall und wurde deswegen obwohl sie im 7. Monat schwanger war, von den Sicherheitsbehörden unter Verdacht festgenommen. Sie wurde mißhandelt. Infolge der schweren Folterungen der sie ausgesetzt war, bestand die Gefahr, daß sie ihr Baby

verlieren könnte. Ihr einziges Vergehen war es, über die Vergewaltigung zu berichten.

Ein weiterer Vorfall ereignete sich in Diyarbakir. Die 16 Jahre alte Kurdin **Newroz Bozkurt** aus Mardin, wollte am 5. Juli ihren Onkel im Dorf Tilver bei Diyarbakir besuchen. Auf dem Weg dorthin wurde bei ihr Ausweis-Kontrolle durchgeführt. Nach der Kontrolle wurde sie von Polizisten im Zivil festgenommen. Sie wurde gefoltert. Aufgrund der schweren Mißhandlungen erlitt sie Depressionen. Am 7. Juli wurde ihr Va-

ter von der Sicherheitsbehörde in Cinar (Diyarbakir) benachrichtigt. Newroz war psychisch zusammengebrochen, so daß sie ihren eigenen Vater nicht erkennen konnte. Dem Vater wurde keine Auskunft über den Grund der Festnahme erteilt. Am 10. Juni wurde Newroz Bozkurt zu Sicherheitsbehörde nach Diyarbakir gebracht und ist seither verschwunden. Sie wurde vermutlich von den Sicherheitsbeamten getötet.

Währenddessen verkündet die neu gewählte Ministerpräsidentin Ciller, wie hoch die Menschenrechte und Demokratie in ihrem Land gehalten werden. Mit einem "zuckersüßen" Lächeln fügt sie noch hinzu, daß das Land Türkei kein Kurden Problem hätte, daß die Kurden die gleichen Rechte wie die Türken genießen würden. Jeden Tag wird in den türkischen Fernsehsender über die grausamen Vergewaltigungen in Jugoslawien berichtet und verurteilt. Aber über die Grausamkeiten und Vergewaltigungen in Kurdistan wird kein lautes Wort verloren. Besonders Tansu Ciller müßte doch als Frau sich gegen Vergewaltigung aussprechen. Die oben erwähnten Vorfälle sind nur drei von den hunderten von Ereignissen. Die Mörder und Peiniger laufen frei herum und werden nicht verurteilt, da es sich bei den gefolterten, getöteten und vergewaltigten Frauen ja "nur" um Kurdinnen handelt.

Meine Sehnsucht schickte ich auf die Reise

Sehnsucht
auf die Flügel einer Taube geladen
ein in Versen nicht beschreibbares Lied
Ich machte mich auf den Weg
In mir war Sturm
Meine Sehnsucht schickte ich auf die
Reise
In ein namenloses Land
Ich war auf den Straßen, kilometerlang,
zählte die Sekunden, stundenlang
Nächte eins
zwei
drei
Ich kam,
mein Herz brannte voller Schmerz
Ich brachte Freude mit, fand
Leidenschaft
Gassen meines Dorfes
nach verbrannten Schießpulver
riechende
Ruinen der Verlassenen
Die Steine wollte ich befragen
sie schwiegen
Stille Häuser,
Kahle Bäume
Wo sind die Freunde?
"Die kämpfenden?"
Ihre Namen auf den bebenden Lippen,
"Unter dem Schnee liegen ihre Spuren"
sagten sie
Meine Sehnsucht schickte ich auf die
Reise
Wie ein Pferd im Galopp rannte ich auf
die Zielgerade
Ich suchte meine Kindheit
In den Stimmen der Lämmer
blickte von einem Hügel herab
Ein kalter Wind lehnte sich an meinen
Rücken
Tanzende Schneeflocken um mich
Die Luft atmete ich aus der Tiefe
tiefer
tiefer...
Meine Sehnsucht schickte ich auf die
Reise
Wieder ein Morgen voller Traurigkeit
Große Augen fragten:
"Welchen Preis hat die Freiheit?"
das gestohlene Schicksal der Bräute
die Trauer der Mütter
"Werden unsere Träume etwa mit
Panzer zerstört?"
Wir werden warten
auf eine Zukunft, die nach Blut dürstet
Mit Geduld
Widerstand
und Wut
Ich frage mich

Können meine Worte
die Gefühle dieses Volkes ausdrücken?
Ihre Seelen berührte ich im Herzen
Ich sah,
sie wachsen,
die Blumen, die mit Tränen begossen
wurden...

Seydoye Kuso

Ich bin eine Braut

Ich bin eine Braut
Im roten Schleier,
die Hände voller Henna,
der Hals voller Gold und
um mich herum lauter Männer.

Ich bin eine Braut,

eine von vielen.
Verkauft gegen meinen Willen.
Beraubt meiner Jungfräulichkeit.
Beraubt meiner Jugendlichkeit.
Sie fragten mich nicht,
wonach ich mich sehne,
ob ich den Bräutigam kenne,
meine Herzenswünsche nenne.

Wohin das Pferd mich führt,
weiß keiner.
Vielleicht in die Befreiung,
vielleicht aber auch
in die Verschleierung.

Hey, du schneeweißes Pferd,
Pferd des Ararat,
schau nicht so traurig,
trage mich doch fort von hier.
Hoch auf die Bergspitze
oder dorthin,
wo Erde und Himmel sich küssen

Serpil

Wie macht "frau" es nur richtig?

Schon mal ins Fettnäpfchen getreten? Klar, jeder schon mehr als einmal. Frauen allerdings nicht. Nicht einmal, nicht zweimal, sondern - schenkt man den Worten zynischer Hosen-Veteranen Beachtung - immer! Wie "frau" sich auch anstellt, richtig ist's nie.

Verwendet sie Make-up, trägt sie "Kriegsbemalung", verwendet sie keines, vernachlässigt sie ihr Äußeres. Ist sie attraktiv, hält sie die Kollegen von der Arbeit ab, ist sie es nicht, lassen sie alle links liegen. Scheint sie temperamentvoll, ist sie nicht zu zügeln, ist sie es nicht, fehlt ihr der Pfeffer. Ist sie intelligent, soll sie das bloß nicht an die große Glocke hängen, ist sie es nicht, hilft nur noch ein knackiges Gesäß. Hat sie studiert, ist sie ein Blaustrumpf, hat sie promoviert, mußte sie ihren Doktor selber machen. Zeigt sie Gefühle, ist sie hysterisch, beherrscht sie sich, ist sie ein Eisberg. Ist sie mit 25 noch nicht verheiratet, kriegt sie keinen mehr ab. Heiratet sie mit 19, dann mußte sie wohl. Kommt sie mit Grippe ins Büro, steckt sie die anderen an. Bleibt

sie zu Hause, ist sie ein Hypochonder. Verrichtet sie anspruchlose Arbeit, hat sie keinen Ehrgeiz. Erfüllt sie qualifizierte Aufgaben, ist sie mit ihrem Job verheiratet, oder zumindest mit dem Chef.

Trägt sie Mini, stört sie den Arbeitsfrieden. Hat sie eine Vorliebe für Hosen, hat sie wohl krumme Beine. Ist sie Montags müde, lästert man. Ist sie taufersch, lästert man erst recht. Geht sie gerne aus, ist sie ein Playgirl. Bleibt sie zu Hause, gilt sie als Mauerblümchen.

Ach, die arme Männerwelt. Es scheint doch geradezu unmöglich, ein angemessenes weibliches Pendant aufzuspüren. Doch es gäbe da ein Patentrezept: Augen schließen, an die eigene Nase packen, vom Sockel hüpfen, Augen wieder aufmachen - schon ist die ganze Welt wieder voller Traumfrauen!

aus: Langenfelder Wochenpost

EĞİTİM

Gülçin Avcı (Eğitimci)

En genel tanımıyla söylemek gerekirse eğitim, insanın düşünüş, davranış ve alışkanlıklarının düzenlenmesi sürecidir. Bu süreç ise toplumsal yapı ile sıkıya bağlıdır. Bu bakımdan eğitim, içinde bulunduğumuz sistem ve toplumsal koşullardan ayrı düşünülemez. Yine eğitim, sınıflı toplumlarda egemen sınıfın ideolojik, politik karakterini taşır ve koşullara, dönemlere uygun biçim ve yöntemlerle kendini sürekli üretir. Egemen ideoloji, kendi sınıf çıkarları bakımından neyi üretip uygulaması gerektiyorsa, toplumu bir bütün olarak da buna göre eğitir ve şekillendirmeye çalışır. Geleneksel anlamıyla eğitim, sadece "örgün eğitim" yani okul eğitimi olarak biliniyor. İlkokulla başlar, üniversiteye kadar devam eder. Oysa eğitim denilince sadece yaşamın belli bir kesiti ve çocuk obje olarak düşünülmemelidir.

Binyıllardan beri tüm sınıflı toplumlarda, eğitim aynı karakteri taşır; yani ayrımcıdır, cinsiyetçidir. Kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılığı, kadını aşağılayan ve erkeği üstün gören, ataerkilli anlayışla değişmez ve mutlak bir eşitsizlik gibi göstermiş bu ayrımcılığı bilinçlice körüklemiştir. Böylelikle kadın eğitimin her aşamasında ayrımcılığın kurbanı olmuş ve azınlık olarak kalmıştır. Aslında ilköğretim her toplumda yasal bir zorunluluk olarak ve sadece kağıt üzerinde kalır, uygulamaya tam tersi bir durum yansır. Özünde yaş itibarıyla da bu yaşta (ilköğretimde) kız ve erkek çocuklar aynı ölçüde bağımsız davranabilme şansına sahip olmalıdır. Ancak cinsiyetçi eğitim nedeniyle, bu yaştan başlayarak kız ve erkek çocuklara geleneksel roller öğretilir. Kitaplar erkek egemen anlayışla hazırlanır. Bu kitaplardaki kadın figürlerinde anne, nine, abla hep buluşuk yıkar, çamaşır asar, yemek yapar ve çocuklara bakarken resimlenir. Yine aynı kitaplarda erkekler, doktor, şoför, tamirci, gazete okuyan, alışveriş yapan rollerde baba, amca ve abidirler. Aynı kitaplarda baba televizyon izler, anne sofrayı kurar, Ali top atar, Suna bebek bakar. Kısacası cinsiyetçi iş bölümü sınıflı toplumlarda, daha bu yaşlarda çocuklara verilir. Aynı eğitim anlayışı orta

öğretim ve yüksek öğretimde de devam eder.

Türkiye'deki eğitime gelince;

Türkiye'deki eğitim cinsiyetçi olduğu kadar, ırkçıdır da. (Yazımın bundan sonraki bölümlerinde konunun ağırlık noktası **anadilde** eğitim olacak).

İrkçılık ve cinsiyetçilik klasik egemen anlayışın iki ayrı biçimidir. Egemen anlayış her türlü ayrımcılığı körükler. Kürt-Türk, Alevi-Sunni, Zengin-Fakir, Kadın-Erkek vs. Her türlü ayrımcılıkta olduğu gibi, burada da iki taraf vardır. Ezen ve ezilen. Biri şiddet dahil baskı yapmak için her türlü aracı kullanan, diğeri ise buna maruz kalandır. T.C. devletin resmi ideolojisi bu ırkçılık, cinsiyetçilik ve sömürgecilik anlayışının üstüne oturur. Bu ideolojiyi ayakta tutmak için bilim dışı tezler üretmiştir. "Güneş Dil Teorisi, Türk İslam Sentezi" gibi.

Günümüzde verilen eğitim anti-demokratiktir. Eğitimin anti-demokratikliğinin 1. sırasında da anadilde eğitim hakkının olmayışı gelmektedir. Türkiye'de bütün insanların Türk sayılması, bütün insanların dilinin Türkçe olarak kabul edilmesi, Kürtçe diye bir dilin olmadığı propagandasının yapılması gibi sorun bu olduğuna göre, bu sorunu yaşayan da Kürt çocuklarıdır. Kürt çocuklarının anadilde eğitim yapma hakları T.C. tarafından gasp edilmiştir.

Anadil nedir?

Bu sorunun cevabı bugüne kadar çocuğu dünyaya getiren annenin dili olarak verildi. Böyle algılandı. Tartışmalar buradan başlayınca yanlış yerlere varıldı. Çağdaş toplumlarda çocuk yetiştirmek gitgide anne ile sınırlı kalmayıp içine bakıcı, baba, öğretmen vs. gibi çevreyi de almaktadır. Yani artık çocuk tek elde büyümüyor. Öyleyse çocuğun öğrenme sürecine yeni bireylerin katılmasıyla öğrenilen dilinde yalnız anneden öğrenilen dil olmayacağı sonucu çıkıyor. Ayrıca onu dünyaya getiren kadın ayrı, onu büyüten ve ana dili öğreten kadın da ayrı olabilir. Bu durumda da çocuğun öğrendiği dil (anadili) biyolojik annesinin dili olarak algılamak yanıltıcı olacaktır.

Bu sorunun cevabı en sağlıklı bir biçimde şöyle verilebilir sanıyorum.

- İnsanın çok iyi konuştuğu kendini en iyi ifade ettiği dil,

- Çocuğun yanında yetiştiği, kişi veya kişilerin dili,

- İnsanın en çok kullandığı dil,

- İnsanın ilk öğrendiği dil,

- İnsanın kendini onunla bütünleştirdiği dil, yani ulusal dil.

Kanımca bunların hepsi etkilidir. Ancak son saydığımız etmen en doğrusu olsa gerek. Yani kaderde ve kıvançta beraber olduğumuz ulusun dili.

Türkiye'de yaşamak zorunda bırakılmış olan ve türlü engellerle, asimilasyoncu eğitimle büyütülmüş biri olarak, kendime de aynı soruyu soruyorum. İşte bu sorunun en doğru yanıtı, hangi halkın acıları, sevinçleri, tasaları seni ortak ediyorsa, bu halkın dili senin ulusal dilin yani konuşmasan da anadilindir, diye cevaplıyorum.

Buradan yola çıkarak diyebiliriz ki,

Kürtçe, Kürt çocuklarının anadilidir. Kürt çocuklarının genelinin büyük bir çoğunluğu annesi Kürt olan bir ailenin içinde yetişmektedirler. Kürt çocuklarının genelinin en çok kullandığı dil de Kürtçe'dir. Kürt çocukları sömürgeci baskılar sonucu dillerine yabancılaşsalar bile, bu yukardaki tezi yanlışlamıyor. Kabahat Kürt çocuklarının değil, sömürgecilerindir. Kürt çocuklarının anadili için Farsça'dır, Fince'dir, Türkçe'dir demenin hangi barbar düşünceden kaynaklandığını bilmek zor olmasa gerek.

12 Eylül 1980'den sonra Kürdistan'ın tüm il ve ilçelerinde T.C. devleti "Türkçe konuş!" kampanyaları açtırdı. Okullarımızda hala Kürtçe konuşan çocuklarımıza para cezası dahil, dayak ve çeşitli cezalar uygulanmaktadır. Yine 12 Eylül sonrasında cezaevi görüşmelerinde dahi tutuklularla, ailelerini Kürtçe konuşturmayan T.C. devletiydi. 1990 yılında İstanbul Avcılar'da sanatçıdan Kürtçe parça isteyen Kemal Karatay bu konudaki isteğinin bedelini canıyla ödemiş, öldürülmüştü. T.C. devletin pratiği daha nice utançla dolu. Sanırım bu

kadarı konuyu açmaya yeter.

Anadilde eğitim hakkı ne demektir?

Bu konuda genellikle iki kavram bir-biriyle karıştırılarak kullanılıyor. Birincisi anadil eğitimi; ikincisi anadilde eğitim. Bu iki istem özünde birbirinden oldukça farklıdır. Birincisi, Kürtçe'nin bir dil olarak çocuklara ayrı bir dil, yani ayrı bir ders olarak, öğretilmesi iken (İngilizce, Almanca vs. gibi) ikincisi eğitim dilinin Kürtçe olmasıdır. Yani eğitim programlarının ve tüm derslerin Kürtçe verilmesidir.

Bu iki istem çok net birbirinden ayrıdır. Burada önemli olan asıl konu, hangi istemin nerede ne zaman isteneceğidir. Bu çok önemlidir. İstemlerin biri biçim, diğeri içerik sorunudur, içerik olan sorunun özü Kürtlerin ve Kürdistan'ın varlık - yokluk sorunudur.

Kürtler var mıdır? Nüfusları ne kadardır? Toprakları kaç km karedir, konuştukları dil, yaşam biçimleri, insan tipleri vs. başkalarınınkiyle benzer midir, ayrı mıdır?

Kürtler vardır. Türkiye'nin doğusunda 22 ilde nüfusun ezici çoğunluğunu oluştururlar. Sayıları 20 milyonu aşmaktadır. Toprakları 260 bin km karedir. Yüzyıllardır bu topraklarda yaşarlar ve bu toprakların gerçek sahibidirler. Kendilerine özgü gelenek, görenek ve ananelere sahiptirler. *Bir ulus*

mudurlar? Evet, bir ulusturlar. İşte içerik sonunu olan budur. Kürtler bir ulus ise ulusal-demokratik hakları da var demektir. Bunlardan en önemlilerinden biri de ana dilde konuşmaktır. Anadilde eğitim görmek, anadilde yayın ve propaganda hakkı demektir. Bu hak doğrudan doğruya ona sahip olanların kendi kaderini belirleme hakkını içerir. Yani anadilde eğitim hakkı, ulusun kendi hakkını belirleme hakkıdır.

Anadilde eğitim hakkını savunan her birey, her kurum ve her kuruluş, özellikle eğitim, iş kolunda ki örgütlenmeler bu hakkı böylece savundukları sürece Kürtleri herhangi bir azınlık gibi değil, ulus olarak görmüş olacaklardır.

Akla şöyle bir soru gelebilir. Bugün Türkiye metropollerinde sayıları milyonlarla ifade edilebilecek kadar Kürt yaşamakta ve Kürdistan illerinde de bir çok ulustan çeşitli azınlıklar yaşamaktadır. Anadildeki eğitim hakkı nasıl uygulanmalıdır ki, hak gaspı ortadan kalksın. İşte yukarıda biri biçim, diğeri içerik olarak sunduğum iki farklı anlayış sorunu çözecektir. Kürdistan'da anadilde eğitim hakkı, metropollerdeki Kürtlerde anadil eğitimi, yine Kürdistan'daki azınlıklara anadil eğitimi ile bu alandaki hak gaspı ortadan kalkacaktır.

Kürtler bir ulustur. Türkler gibi, dünyanın diğer ulusları gibi çok çekmiş, çok acılar görmüş, özgürlüğe susamış

bir ulusuz.

Biliyoruz ki, anadil ile eğitim gören bireyin öğrenim sürecinde çeşitli avantajlar vardır. Biraz da bunlardan söz etmek istiyorum.

- Bir kişi yabancı dil yerine kendi diliyle daha rahat düşünür,

- Anadilini iyi bilen bir insan, ikinci bir yabancı dili daha rahat öğrenir,

- Anadilini bilen çocuk kendini güven içinde hisseder,

- Anadilini bilen çocuk çevresiyle daha rahat ilişki kurar, toplumsal bir varlık olarak kişiliği gelişir,

- Kendi dilinde eğitim gören birey, eğitimin amaçlarına inanır, okuluna ve öğreticiye güven duyar.

Hepsinden önemlisi anadilde eğitim hakkı en temel insan hakkıdır. T.C. devleti uyguladığı eğitimle, benzerini aratmayacak şekilde ırkçı-şoven-cinsiyetçidir. Kitapların her sayfası Kürt halkının red ve inkarı üzerinedir. "Damarlarında Akan Asil Türk Kanıdır, Ne Mutlu Türküm Diyene, Bir Türk Dünyaya Bedeldir" gibi örnekler bilinenlerin başındadır.

T.C. devleti uluslararası çocuk evrensel bildirgesinde, iki maddeye çekince koymuştur. Bu da anadilde eğitim hakkıdır. Böylece T.C. devleti Kürt çocuklarının bu hakkını, imza attığı bu sözleşmede, çekince koyduğu bu maddelerle de gaspettiğini açıkça göstermiştir. Ülkemizde okuma yazma oranının düşük olmasının en temel nedenlerinden biri Kürt insanının eğitime olan güvenini kaybetmiş olmasıdır da. Onu aşağılayan, onu yok sayan bir eğitime nasıl güven duyabilir ki. Bir de bütün bunların üstüne sosyo-ekonomik yapı ve din olgusunun olumsuz etkileri eklenince, Kürt çocukları için eğitim bir lüks oluyor. Hele Kürt kız çocukları için, yaşamın her alanında olduğu gibi daha dezavantajlarla başlıyor, çoğu temel eğitimden bile yararlanamıyor. Herşeyin yanında Kürt kız çocuklarını bekleyen başka sorunlar vardır. Evde yapılacak çok iş, bakılacak çok kardeş vardır. Berdel vardır, başlık vardır. Kuma olmak vardır. Dayak vardır, aşağılanmak vardır. Kürt erkek çocuklarının yaşadıkları ırkçı baskının yanında, Kürt kız çocukları kadın olmaktan dolayı cinsiyetlerinden dolayı da ezilir.

CUMHURİYET'İN 70. YILINDA T.C.'NİN TARİHİNE YAZILAN BİR KARA SAYFA DAHA!

Nûjen

Cumhuriyet'in 70. yılına giren T.C., 70. yıl kutlamalarını yine katliamlarla gerçekleştirmektedir. Tıpkı 70 yıl evvel, vaadlerde bulunduğu aynı halkı, Kurtuluş Savaşı'nda kullanarak, iyi niyetliliğini-barışseverliğini istismar ettiği, yalan söylerken en ufak bir utanma dahi duymadığı gibi!

Türk Devleti, Osmanlı İmparatorluğu'ndan devraldığı yönetimini, dünya kamuoyuna "**Cumhuriyet yönetimi**" kabul etmekle terkettiği izlenimini vereceğini sandı. Oysa Cumhuriyet dönemi, imparatorluk döneminden çok daha kara sayfalarla dolu T.C. için. İnsan canına kıyanları, kestikleri kelleleri sarıklara takarak "**Allah-Allah**" nazarlarıyla katliamlara girişenleri ödüllendiren ve onları buna özendiren bir düzenin devamı olan Cumhuriyet yöneticilerinin, tarihten ders almalarını çok isterdim. Ama görünen odur ki, T.C. Hükümeti, gelenekselleştirdiği bu kuralları başka yöntemlerle sürdürmeye niyetlidir. Ne parlamento düzeni ve ne de bir kadının başbakan seçilmiş olması, O'nu şovenist-ırkçı niteliğinden arındırmaya yetmez. T.C.'nin, bu amansız politikasını sürdürmesi, yalnız bir arada yaşamayı benimseyen diğer ulus ve azınlıklara değil; Türk halkının kendisine de onarılması güç zararlar, kapanması olanaksız yaralar getirmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, geçmişte birçok Kürt ulusal kurtuluş ayaklanmasını aynı zorbalıklarla durdurabilmiş veya bastırabilmiştir. Ama her bastırma, her zorbalık, O'nun tarihine de bir kara leke damgasını vurmuştur. Dün Dersim'de, Ağrı'da, Koçkiri'de yaptığını; çok kısa süre önce Şırnak, Cizre, Silopi'de gerçekleştirdiğini, bugün Lice, Kulp, Çukurca ve diğer kent ve köylerde uygulamakla, sadece barbarlığını-sömürgeciliğini ve ırkçılığını kanıtlamış oluyor.

2000'li yılların eşiğinde olduğumuz, dünyanın çeşitli yerlerinde birçok ulusun bağımsızlık sürecine gir-

diği bir dönemde, T.C.'nin giriştiği soykırımlar, Türk halkı için bir **talihsizlik**; düzeni elinde tutan devlet yöneticileri için de bir **insanlık suçudur**.

Bugün, Ortadoğu'da 50 yılı aşkın bir süredir, onbinlerce insanın ölümüne, binlercesinin sakat kalmasına, ülkenin talan edilmesine ve iki tarafın da ekonomisinin çökmesine neden olan Filistin-İsrail anlaşmazlığının sona ermesi, (çok geç de olsa) hiç değilse bir ders olmalıdır. Filistin olayında da "**Filistin diye bir ülke yoktur - Filistin halkı yoktur**" diye ortaya çıkan rejimler, sonunda "**yok**" dedikleri bir halkın, "**terörist-bölücü**" dedikleri bir halkın varlığını kabullenmiş, o halkın temsilcileriyle aynı masaya oturmak zorunda kalmışlardır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve diğer sömürgeci devletlerin de er geç başvuracakları yol bu olacaktır. Yoksa, tarih peşlerini bırakmayacaktır. Hele de ulusal cephe çalışmalarının hızlandığı, kadın-erkek, genç-yaşlı tüm katmanlarıyla halkımızın artık ulusal ve kimlik meselesinin bilincine vardığı süreç geliştikçe, bunun kaçınılmazlığı daha da anlaşılmaktadır. Bu nedenle de T.C. tarihten ders almıyorsa, çağın gelişmelerinden ders almalıdır.

Cumhuriyet'in 70. yılına denk getirilen Lice katliamı ile T.C tarihine, bir kara sayfa daha eklenmiştir!..

